

الزامات، چالش‌ها و موانع کارکردی پلیس اطلاعات و امنیت عمومی در تحقق نظام انقلابی تمدن‌ساز

یوسف چراغ‌آبادی^۱

اولین همایش بین‌المللی گام دوم انقلاب؛ الگوی نظام انقلابی تمدن‌ساز

International Conference on the Second Step of the Revolution

چکیده

ویژگی بارز عصری که ما در آن زندگی می‌کنیم، تغییرات شتابنده و غیرقابل پیش‌بینی بودن آینده است. بنابراین، بی‌توجهی به چالش‌ها و موانع پیش‌رو و عدم شناسایی و کسب اطلاعات از فضای آتی، سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و اجرای اثربخش فعالیت‌های سازمان را مورد شک و تردید قرار خواهد داد و بلعکس، شناخت آینده و چالش‌ها و موانع فراروی متأثر از فضای نوین، ظهور بازیگران جدید جهانی، ارتقای توان سازمان در شناخت بهتر پیچیدگی‌ها، همسویی با دیگران، غافلگیر نشدن در مقابل تغییرات تکنولوژیکی سریع و مزیت رقابتی در روند جهانی شدن را به همراه دارد.

با توجه به این موارد، مقام معظم رهبری نیز در «بیانیه گام دوم انقلاب» تغییر چالش‌های انقلاب اسلامی که حاکی از پیشرفت چشمگیر انقلاب اسلامی و پس‌رفت و شکست استکبار است را مورد تأکید قرار داده اند، لذا با توجه به صدور بیانیه گام دوم انقلاب از سوی امام خامنه‌ای (مدظله) و تأکید بر اینکه «بزرگ‌ترین وظیفه نیروی انتظامی، حفظ ارزش‌هاست»، در راستای محقق کردن اهداف جامعه اسلامی و گام دوم انقلاب، این مطالعه با هدف شناسایی چالش‌ها و موانع کارکردی پلیس اطلاعات و امنیت عمومی در تحقق نظام انقلابی تمدن‌ساز انجام گرفته است. پژوهش حاضر از نوع توصیفی - تحلیلی است که برای جمع‌آوری اطلاعات از روش کتابخانه‌ای با ابزار فیش‌برداری استفاده شده است. برابر یافته‌های این مطالعه مهم‌ترین چالش و موانع پیش‌روی پلیس اطلاعات در راستای محقق کردن نظام انقلابی تمدن‌ساز شامل: الزامات و موانع پلیس اطلاعات در حوزه فضای مجازی، گسترش کنش‌های جمعی اعتراض‌آمیز و الزامات و نحوه برخورد پلیس اطلاعات با آن، الزامات پلیس اطلاعات در شناخت علم ژنتیک و جرایم نوپدید متأثر از آن، فرقه‌گرایی و تحرکات عرفان‌های نوظهور و نحوه برخورد با آنها و الزامات حقوق متقابل مردم و پلیس است.

واژگان کلیدی

پلیس اطلاعات، بیانیه گام دوم انقلاب، پلیس، چالش، تمدن اسلامی.

۱. کارشناس ارشد علوم سیاسی

مقدمه

آرنولد توین بی، تاریخ‌نگار معروف انگلیسی، در کتاب تمدن در بوته آزمایش، در بررسی تمدن‌ها جمله مهمی بیان داشته است: «پان اسلامیزم خوابیده است، اما اگر مستضعفان جهان بر ضد سلطه غرب شورش کنند و تحت یک رهبری قرار گیرند، این خفته بیدار خواهد شد و بانگ این شورش ممکن است در برانگیختن روح اسلامی مؤثر افتد و اسلام بار دیگر برای ایفای نقش تاریخی خود قیام کند.» اولین فاز پیش‌بینی توین بی در سال ۱۹۷۹ با پیروزی انقلاب اسلامی تعبیر شد. ایران اسلامی امروز صرفاً یک دشمن سیاسی، اقتصادی و نظامی برای غرب محسوب نمی‌شود، بلکه یک دشمن فرهنگی، فکری، معرفتی و فلسفی است. تمدن مادی غرب بر انسان‌گرایی به قیمت حذف خدا مبتنا یافته است، اما انقلاب اسلامی ایران داعیه دارد که بار دیگر خدا و معنویت را زنده می‌کند. از این منظر و به عقیده نظریه‌پردازهای تمدن مادی غرب، دشمن واقعی آنها فرهنگی است که بر خداگرایی و غیب‌گرایی بنا شده باشد. طرح نوینی که انقلاب اسلامی ایران در حال طراحی آن است برهم‌زننده تمدن الحادی و مادی است که اصلش را بر طبیعت‌گرایی، حس‌گرایی و ماده‌گرایی گذاشته است.

در دوران وقوع انقلاب اسلامی ایران و به مدت چندین دهه قبل از آن «موضوع دین و تمدن، بلکه موضوع دین و فرهنگ در علوم سیاسی، اقتصاد، روان‌شناسی و روابط بین‌الملل در حاشیه قرار گرفت». وقوع انقلاب اسلامی و قدرت‌نمایی مؤلفه فرهنگ و دین در معادلات قدرت جهانی، فصلی نوین از نظریه‌پردازی‌های معطوف به شاخصه‌های فرهنگی، هویتی و اندیشه‌ای را در فضای بین‌المللی رقم زد. گرچه ادعا نمی‌شود انقلاب اسلامی ایران یگانه عامل این تحول معرفتی در گستره جهانی بوده، از نقش ویژه وقوع این انقلاب در تکوین فضای جدید، نمی‌توان چشم پوشید (معاف، ۱۳۹۵: ۱۲).

رهبر معظم انقلاب نیز به پشتوانه ثمرات بی‌نظیر انقلاب اسلامی در بیانیه مهم گام دوم انقلاب، به ورود انقلاب اسلامی ایران به دومین مرحله خودسازی، جامعه‌پردازی و تمدن‌سازی اشاره و بر لزوم نزدیک کردن انقلاب به آرمان بزرگش، یعنی «ایجاد تمدن نوین اسلامی» تأکید کردند. معظم‌له، تمدن‌سازی اسلامی را مستلزم طی شدن مراحل می‌داند و به فرایند شکل‌گیری تمدن اسلامی اشاره می‌کنند؛ ایجاد انقلاب اسلامی، ایجاد نظام اسلامی، ایجاد دولت اسلامی، ایجاد کشور و جامعه اسلامی و ایجاد تمدن اسلامی فرایندی است که برای شکل‌گیری تمدن اسلامی باید طی شود.

بخش‌های تمدن اسلامی موضوع مهم دیگری است که رهبر انقلاب از آن سخن می‌گویند. رهبر انقلاب تمدن اسلامی را به دو بخش «ابزاری» و بخش «نرم‌افزاری» تقسیم می‌کنند. ایشان شاخصه‌های تمدن نوین اسلامی را ایمان، علم، پیشرفت، عزت، عدالت، قدرت مقابله با امواج جهانی، ثروت، اخلاق و مجاهدت مداوم برمی‌شمارند و تولید فکر از اقیانوس عظیم معارف و پرورش انسان با کمک علمای دین، مدیران جامعه و آحاد مردم را دو عنصر اساسی برای ایجاد تمدن اسلامی می‌دانند. ویژگی‌های کلی و دستاوردهای تمدن اسلامی از دیگر شاخصه‌هایی است که در بیانات رهبر انقلاب درباره تمدن اسلامی به آن اشاره شده است (جلوداریان، ۱۳۹۷: ۵).

با توجه به موارد اشاره‌شده، یکی از نیازها و بایدهای تحقق نظام انقلابی تمدن‌ساز نقش نیروهای مسلح، و به طبع، جامعه اطلاعاتی مؤثر در تشکیل تمدن نوین اسلامی است؛ زیرا یکی از ویژگی‌های کلی و دستاوردهای نظام انقلابی تمدن‌ساز پیشرفت در خصوص امنیت، آسایش، رفاه و همزیستی مهربانانه مردم است که در این میان، نقش پلیس اطلاعات پررنگ‌تر جلوه می‌کند. سازمان‌های اطلاعاتی در شمار سازمان‌هایی قرار دارند که در دهه‌های اخیر تحت تأثیر سیر شتابان و مستمر ظهور فناوری‌های نوین، با چالش‌ها و موانع متنوع، غیرمنتظره و گسترده مواجه‌اند. تواتر فزاینده این تغییرات در کنار آهنگ گسترش آنها موجب شده است تا واکنش در مقابل این تغییرات، بسیار دشوار باشد و منابع زیادی را برای اجرای پاسخ مناسب طلب کند (آنسف و همکاران، ۲۰۱۳۷۵: ۲۰). برای جلوگیری از غافلگیری از غافلگیر شدن، و رویارویی با تبعات مثبت و منفی ناشی از ظهور این فناوری‌ها، می‌بایست رویکردهای متفاوتی را برگزید. لذا پلیس اطلاعات و امنیت عمومی نیروی انتظامی در راستای محقق کردن جامعه اسلامی و اهداف گام دوم انقلاب با چالش‌ها، موانع و محیط‌های متلاطم و پیچیده‌ای روبه‌روست که شناسایی و ارائه راهکارهایی در راستای تبدیل کردن این چالش‌ها به فرصت‌های مناسب ضروری به نظر می‌رسد. با توجه به نکات اشاره‌شده، موضوع این مقاله به بررسی چالش‌ها و موانع کارکردی پلیس اطلاعات و امنیت عمومی در تحقق نظام انقلابی تمدن‌ساز اختصاص یافته است.

پیشینه تحقیق

آینده‌پژوهی چالش‌های سازمانی فراروی پلیس متأثر از جهانی شدن (رستگار، رضایی (۱۳۹۱): یافته‌های تحقیق برخی چالش‌های فراروی ناجا از دیدگاه خبرگان را در ابعاد و عناوین سیاسی، فرهنگی و مردمی (انسانی)، راهبرد و ساختار و خدمات و کالا (اقتصادی) شناسایی،

تقسیم‌بندی و ارائه کرده است. محقق ضمن فهرست کردن چالش‌های محتمل، راه‌کارهای پیشنهادی برای رفع کاستی‌ها و چالش‌ها، همچنین پیشنهاد ایجاد مرکز آینده‌پژوهی را ارائه کرده است.

چالش‌ها و فرصت‌های پیش‌روی پلیس در برخورد با جرایم سایبری (مسعود حیدری، امید شهبازی و پویا شیرانی (۱۳۹۷)): نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که آموزش تخصصی به افسران پلیس در مورد اینترنت و رایانه باعث خواهد شد تا نقش پلیس کارآمدتر جلوه کند. همچنین پلیس می‌تواند با بهره‌گیری از آموزه‌های جرم‌شناسی سایبری و انواع پیشگیری‌های اجتماعی و وضعی، از طریق آموزش همگانی، افزایش [هزینه‌های] ارتکاب جرم، کاهش جاذبه آماج‌ها، گشت‌زنی در محیط سایبر و به‌کارگیری نرم‌افزارهای تخصصی اعلام خطر و سایر تدابیر نظارتی به مقابله و پیشگیری از جرایم سایبری پردازد.

چالش‌ها و راهکارهای اخلاقی پلیس در مدیریت ازدحام‌های اعتراض‌آمیز (کریمی خوزانی، غفاری و عزیزآبادی فراهانی (۱۳۹۱)): با بررسی چالش‌ها و ابهامات فلسفی - نظری، قانونی و مدیریتی - اجرایی مشخص شد که یکی از راه‌های ترویج اخلاق در سازمان، تدوین خط‌مشی‌های اخلاقی است. بنابراین، به‌منظور مواجهه با این چالش‌ها در سازمان پلیس، مواردی پیشنهاد شده است که می‌توانند در طرح‌ریزی‌ها و برنامه‌ریزی‌های عملیاتی مورد توجه باشند و یا اینکه در قالب گزاره‌های اخلاقی در اسناد اخلاقی پلیس مورد استفاده قرار گیرند.

ظهور سرمایه‌گذاری‌های جدید و چالش‌های پلیس (اسماعیلی (۱۳۹۶)): نتایج این تحقیق نشان می‌دهد فرصت‌هایی که فناوری‌ها در فضای راهبردی ناجا ایجاد می‌کنند، عبارت‌اند از: افزایش نقش اطلاعات در کشف جرایم، افزایش قابلیت سیستم‌های نظارتی و کنترلی در پیشگیری و کشف جرم و افزایش سرعت کشف جرم. البته افزایش سرمایه‌گذاری‌ها و توسعه فناوری‌های جدید می‌تواند بستر و زمینه‌ای برای شکل‌گیری تهدیدهای نوین فراهم کند؛ از جمله بین‌المللی شدن جرایمی چون قاچاق مواد مخدر، جرایم مالی، تروریسم و کشف ابزارهای جدید برای ارتکاب جرایم مالی مانند کلاه‌برداری، جعل و سرقت. شکل‌گیری جرایم جدید بیشترین تأثیر را در محیط راهبردی ناجا خواهد داشت.

حقوق متقابل مردم و نیروی انتظامی؛ چالش‌ها و راهکارها (آدینه‌وند و غنی فتحی (۱۳۹۴)): یکی از مهم‌ترین حقوق متقابل مردم و نیروی انتظامی حق اعتماد مردم به پلیس و حق حمایت مردم از پلیس است. با توجه به دغدغه‌های مربوط به حفظ نظم و کنترل اجتماعی در

جامعه مدرن، اعتماد عموم مردم به پلیس از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. نیروی انتظامی نهاد اجتماعی مهمی محسوب می‌شود، زیرا پلیس دارای اختیار برای اعمال اقتدار است و می‌تواند در مواجهه با شهروندان از اجبار استفاده کند. از این رو، جلب اعتماد عمومی بسیار اهمیت دارد. بنابراین، نیروی انتظامی برای انجام دادن وظایف خود به صورت مؤثر و کارآمد باید رابطه‌ای مطمئن با شهروندان داشته باشند.

روش تحقیق

پژوهش حاضر از نوع توصیفی - تحلیلی است و جمع‌آوری اطلاعات با روش کتابخانه‌ای و ابزار فیش‌برداری بوده است. همچنین به منظور مطالعه مباحث نظری مرتبط با موضوع تحقیق و پیشینه تحقیق، از اطلاعات موجود در ایستگاه‌ها و پایگاه‌های داده اینترنتی و کتاب‌ها، مجلات و مقاله‌های تخصصی در زمینه چالش‌های ناجا و جامعه اسلامی استفاده شده است.

کلیات و تعریف مفاهیم

الف) مفهوم چالش

غالباً «چالش» را معادل Challenge تلقی می‌کنند، حال آنکه تأملی در کاربرد این واژه در متون و محاورات، نشان می‌دهد معانی متفاوت و مختلفی از این لفظ مورد نظر بوده است که با هم انطباق کامل ندارند. بنابراین، تحدید و تنقیح معنای «چالش»، به ویژه برای کاربرد در مباحث و پژوهش‌هایی که به منظور بررسی «چالش‌ها» در عرصه‌های گوناگون انجام می‌شوند، ضروری به نظر می‌رسد؛ چنان‌که بدون آن، موضوع و محور اصلی پژوهش مبهم خواهد بود. فرهنگ فارسی معین، «چالش» را برگرفته از لغت «چال» - به معنی گودال، آشیانه مرغ، عمیق - می‌داند و برای «چالش» سه معنی برمی‌شمارد: ۱. رفتن با ناز و خرام، جولان؛ ۲. مباشرت، جماع؛ ۳. زد و خورد، جنگ و جدال. سپس فعل «چالش کردن» را «زد و خورد کردن» و «جنگ و جدال کردن» معنی می‌کند. اما لغت‌نامه دهخدا چالش را به معنی جنگ و جدال، حمله و یورش می‌داند. در اصطلاح امروزی، چالش عبارت است از: جدال‌ها، درگیری‌های لفظی و کتبی، کشمکش‌ها و چانه‌زنی‌هایی که معمولاً بین افراد یا نهادها به دلیل اختلاف نظر در برداشت از قوانین، اختیارات و صلاحیت‌ها پیش می‌آید و هر طرف با استناد ادله‌ای مثل قوانین و مقررات سعی در ابطال نظر طرف مقابل و به کرسی نشاندن عقیده و نظر خود دارد (ذوعلم، ۱۳۸۴: ۳۴).

در تعریفی دیگر چالش به معنی زیرسؤال بردن و ایجاد تردید است؛ و قدرت و توان تبدیل یک هنجار اجتماعی به ناهنجاری و تلاش در گسترش آن را دارد که نافرمانی مدنی، عدم تمکین قواعد سیاسی جاری کشور مانند فعالیت احزاب و... را شامل می‌شود (کرمی و علیزاده، ۱۳۹۱: ۲۷)، به طور کلی می‌توان گفت چالش منشأ خارجی دارد و از طرف عوامل بیرونی به سازمان، کشور و... تحمیل می‌شود. لذا چنانچه بتوان از این چالش‌ها بهره مفید برد و از آنان در راستای اهداف سازمانی و یا ملی استفاده کرد، به فرصت و در غیر این صورت، به تهدید تبدیل می‌شود.

ب) بیانیه گام دوم انقلاب

انقلاب کبیر اسلامی ایران در حالی چهلمین سالگرد پیروزی خود را پشت سر گذاشت و قدم به دهه پنجم حیات خود نهاد که دشمنان مستکبرش گمان‌های باطلی در سر داشتند، اما دوستانش در سراسر جهان، امیدوارانه در گذر از چالش‌ها و به دست آوردن پیشرفت‌های خیره‌کننده، همواره آن را سربلند دیده‌اند.

در چنین نقطه عطفی، رهبر حکیم انقلاب اسلامی با صدور «بیانیه گام دوم انقلاب» و برای ادامه این راه روشن، به تبیین دستاوردهای شگرف چهارده گذشته پرداخته و توصیه‌هایی اساسی به منظور «جهاد بزرگ برای ساختن ایران اسلامی بزرگ» ارائه فرموده‌اند.

بیانیه «گام دوم انقلاب» تجدید مطلعی است خطاب به ملت ایران و به ویژه جوانان که به مثابه منشوری برای «دومین مرحله خودسازی، جامعه‌پردازی و تمدن‌سازی» خواهد بود و «فصل جدید زندگی جمهوری اسلامی» را رقم خواهد زد. این گام دوم، انقلاب را «به آرمان بزرگش که ایجاد تمدن نوین اسلامی و آمادگی برای طلوع خورشید ولایت عظمی (ارواح‌نفاذ) هست» نزدیک خواهد کرد (جلوداریان، ۱۳۹۷: ۸).

در این بیانیه به ظرفیت‌ها، فرصت‌ها و توانمندی‌های مادی و معنوی جمهوری اسلامی اشاره شده است که می‌تواند جهانی را به حرکت در آورد. همچنین به کارآمدی‌های انقلاب در عرصه‌های مختلف علمی، صنعتی، فناوری، اقتصادی، فرهنگی و اخلاقی اشاره شده است. مقام معظم رهبری در پایان بیانیه، هفت توصیه کرده‌اند که نباید هیچ‌گونه غفلت و سستی در این زمینه‌ها داشته باشیم. اول، «علم و پژوهش»؛ دوم، «معنویت و اخلاق» که نیاز همیشگی بشر بوده و امروز هم نیاز فوری و حیاتی جوامع است. محورهای بعدی به ترتیب عبارت‌اند از: «اقتصاد»، «عدالت و فسادستیزی»، «استقلال و آزادی»، «عزت ملی و روابط خارجی» و بالاخره «سبک زندگی».

ج) پلیس و دسته‌بندی راهبردهای پلیسی

- مفهوم پلیس: کلمه پلیس به لحاظ لغوی از ریشه یونانی «پولی تیا» به معنای «شهر و اداره امور شهر» مشتق شده و در قرن چهاردهم میلادی به «پلیسی» و سپس در قرن پانزدهم به «پلیس» تغییر نام یافت که مفهوم آن «قاعده و قانون اداره شهر و مقررات لازم برای استقرار نظم در شهرها» است. در قرون هجدهم و نوزدهم میلادی، مفهوم و کاربرد واژه پلیس شکل محدودتری داشت؛ اما این اصطلاح امروزه بیشتر برای توصیف نیروی اجتماعی شهری که حفظ نظم عمومی و اجرای قانون را برای پیشگیری و کشف جرایم و مجازات بزهکاران برعهده دارد، مورد استفاده قرار می‌گیرد.

با توجه به گستردگی مفهوم واژه پلیس، در کشورهای گوناگون تعاریف متنوعی از پلیس بیان شده است. ماکس وبر، جامعه‌شناس مشهور آلمانی، پلیس را جلوه قدرت مشروع و عقلانیت ابزاری دیوان‌سالاری دولت برای استقرار نظم و امنیت در جامعه می‌داند (شاکری، ۱۳۸۹: ۲۲). در جامعه آمریکا پلیس به عنوان سازمانی شناخته شده که به منظور برقراری نظم و امنیت، جلوگیری از وقوع جرم، کشف جرم، دستگیری مجرمان و اجرای مجازات ایجاد شده است (انصاری، ۱۳۹۱: ۲۰).

قابلیت‌های پلیس: قابلیت‌های ناجا شامل ترکیبی قابل مشاهده از دانش، مهارت‌ها و توانایی‌هایی است که به عملکرد فردی و سازمانی کمک می‌کند.

- پلیس اطلاعات و امنیت عمومی^۱: پلیس اطلاعات و امنیت عمومی یکی از پلیس‌های تخصصی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران است؛ که در تقسیم کار سازمانی این نیرو، وظیفه اشراف کامل اطلاعاتی و تأمین اطلاعات مورد نیاز این نیرو برای اتخاذ تصمیم در شرایط اطمینان و اداره امور امنیتی آن را در حوزه امنیت داخلی، برعهده دارد (جزینی، ۱۳۹۲: ۴۸).

پلیس اطلاعات انتظامی در بعد امنیت داخلی، برای برقراری نظم و کنترل اجرای قوانین و مقررات و حمایت از مردم در همه زمینه‌ها تلاش کرده، خلأ‌های موجود در اطلاعات نظامی و کشوری در بعد امنیت داخلی را پوشش می‌دهد و در جهت پشتیبانی همه‌جانبه از آنها اقدام می‌کند. در واقع، پلیس اطلاعات و امنیت عمومی ناجا، با حفظ جایگاه خود در سلسله مراتب امنیتی کشور، رده مقدم اطلاعات نظامی و اطلاعات کشوری است و پوششی

کارآمد برای دو مبادی اطلاعاتی مسئول امنیت ملی به حساب می‌آید و پیش‌قراول مبادی اطلاعاتی مذکور است.

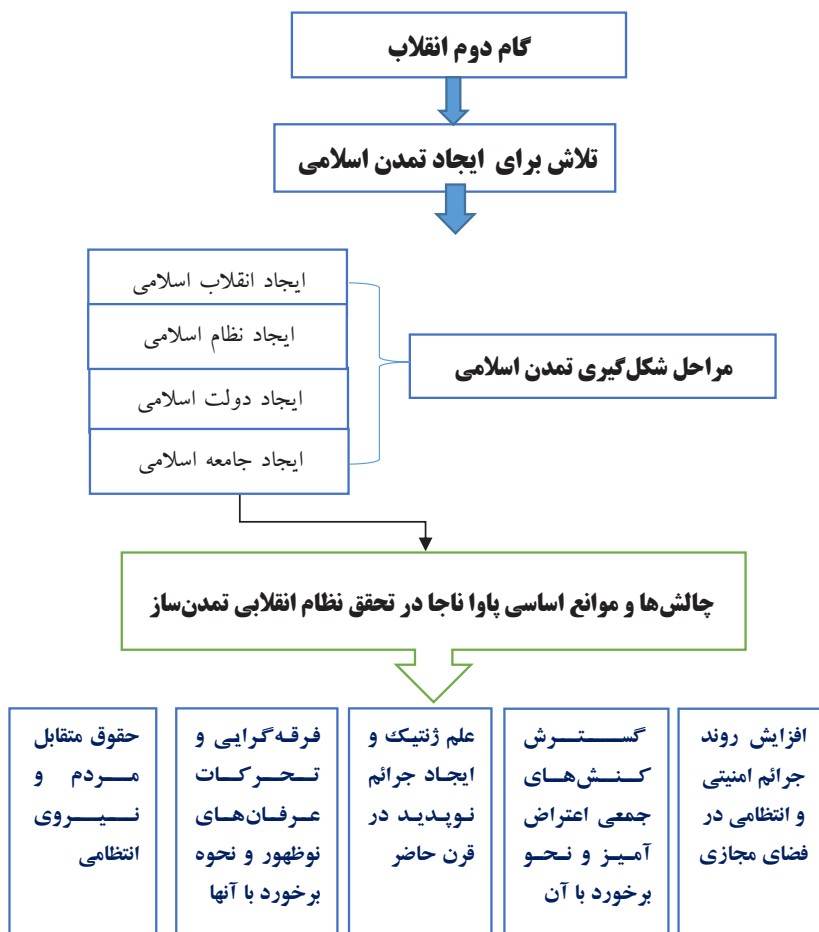
- نکته‌ای که در تعیین عنوان این پلیس تخصصی ناجا، قابل ذکر است، مقدم بودن عنصر اطلاعات بر امنیت است. به عبارت بهتر، دقت و حسن نظر مسئولان در نام‌گذاری این پلیس با تأکید بر اطلاعات، برای رسیدن به امنیت و امنیت انتظامی است. بعد قانونی این پلیس در قالب قانون ناجا نیز، نقطه قوت آن در اجرای مأموریت‌های محوله است.

مأموریت پلیس اطلاعات و امنیت عمومی عبارت است از:

- تهیه و تنظیم سیاست‌ها، خط‌مشی‌ها، طرح‌ها و برنامه‌ها، دستورالعمل‌ها و آئین‌نامه‌های مربوط به تولید اطلاعات؛ مبارزه با مفسدات اجتماعی، امور گذرنامه و اتباع خارجی؛
- اماکن عمومی و نظارت و کنترل آنها؛ حفظ استعداد و توان عملیاتی واحدهای امنیت عمومی (اطلاعات) در سراسر کشور از طریق نظارت و کنترل مداوم و برنامه‌ریزی برای ارتقای شایستگی عملیاتی و حرفه‌گرایی؛
- انجام امور تمرکزی واگذار شده و همچنین هدایت و اداره عملیات امنیت عمومی ناجا در موارد خاص و بنا به دستور (جزینی، ۱۳۹۲: ۸۸).

نمودار ۱. طراحی مدل الزامات، چالش‌ها و موانع اساسی پاوا در تحقق نظام انقلابی تمدن‌ساز

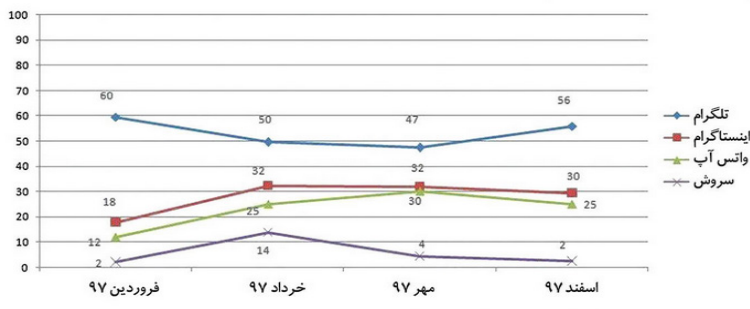
یافته‌ها، تجزیه و تحلیل و تفسیر آنها

الزامات و موانع پلیس اطلاعات در حوزه فضای مجازی: تمایل روزافزون به استفاده از فناوری‌های پیشرفته از جمله رایانه، تلفن همراه و اینترنت، شرایط و بستر مساعدی برای ظهور جرایم سایبری به وجود آورده است. از آنجا که این جرایم در فضای مجازی انجام می‌شوند و مانند سایر جرایم ملموس نیستند، مراجع قضایی، اطلاعاتی و انتظامی برای پیشگیری از این جرایم و کشف آنها با چالش‌هایی نوین مواجه هستند. آسیب‌ها و تهدیدات فضای مجازی تمام افراد، اقشار و سنین مختلف را تحت تأثیر قرار داده است و به گروه خاصی محدود نیست. اخیراً

به دلیل افزایش چشمگیر کاربران استفاده کننده از فضای مجازی در حوزه های مختلف و وجود کلاه برداران و سودجویان در این فضا، شاهد افزایش جرایم و بروز مشکلات فراوان هستیم. در ایران با وجود تلاش برای ساماندهی شبکه های اجتماعی، تلگرام و اینستاگرام کاربران زیادی دارند که از این لحاظ، رتبه بالایی استفاده از شبکه های اجتماعی را در دنیا داریم و کاربران اینترنت هم در سال ۱۳۹۶ بیش از ۵۶ میلیون نفر بوده اند. آماری که پیش از این، از سوی مرکز ملی فضای مجازی ارائه شده، نشان می دهد که برای مثال، در شبکه اجتماعی تلگرام بالغ بر ۱۰۰ هزار کانال توسط ایرانی ها ایجاد شده است و در طول یک شبانه روز بیش از یک میلیون و ۲۰۰ هزار مطلب در کانال های تلگرام تولید می شود. در همین حال، به طور متوسط هر مطلب حدود ۵۰۰ هزار بار در روز دیده می شود و برخی از کانال ها بیش از یک میلیون عضو دارند (پلیس فتای کرمانشاه، ۱۳۹۸).

روند استفاده مردم ایران از شبکه های اجتماعی در سال ۹۷

طبق آخرین بررسی های صورت گرفته قاچاقچیان و فروشندگان کالا، اقلام و اجناس ممنوعه، بخشی از فعالیت خود را از فضای حقیقی به فضای مجازی منتقل کرده اند که بدون شک، این امر در پی توسعه و گسترش استفاده از فضای مجازی، به ویژه شبکه های اجتماعی و پیام رسان ها انجام گرفته است. تعداد کاربران بالا و ویژگی پیام رسان هایی مانند تلگرام و اینستاگرام باعث شده تا مجرمان با سوء استفاده از فرصت پیش آمده، اقدام به تبلیغ و فروش انواع کالاهای خود کنند؛ به طوری که روزانه شاهد انتشار صفحه های متعدد در زمینه این گونه تبلیغات هستیم. مانند: انواع وسایل نظامی (سلاح و مهمات، شوکر، اسپری و...)، مشروبات الکلی، وسایل جنسی و تحریک کننده، انواع مواد مخدر، تبلیغ برای راه اندازی گل خانه های خانگی، تولید مواد مخدر و ساخت لابراتوار در منزل، تبلیغ و فروش کالای قاچاق، قدرت نمایی اراذل و اوباش، انتشار مطالب امنیتی، سیاسی با سوء نیت و اهداف خاص افراد و... که این اقدامات می تواند در مسیر تحقق نظام انقلابی تمدن ساز مشکلاتی ایجاد کند.

گسترش کنش‌های جمعی اعتراض‌آمیز و الزامات و نحوه برخورد پلیس اطلاعات با آن

گروهی از پژوهشگران اروپایی به سرپرستی رافائل، میزان وقوع بحران‌های امنیتی و کنش‌های جمعی اعتراض‌آمیز شصت سال گذشته را در حدود صد کشور جهان مورد مطالعه و بررسی روشمند قرار داده‌اند. آنان شواهد متقنی به دست آورده‌اند که نشان می‌دهد؛ اولاً، تمامی کشورهای مورد مطالعه در شصت سال گذشته با چند بحران امنیتی و کنش اعتراض‌آمیز دست و پنجه نرم کرده‌اند. ثانیاً، طی شصت سال مورد بررسی، در امنیت کشورها، بحران‌ها ماهیت افزایشی و فزاینده داشته‌اند. به عبارت دیگر، در اغلب کشورهای مورد مطالعه به مرور هم بر شدت تخریب‌گری بحران‌ها افزوده شده و هم شمول انسانی کنش‌های جمعی آشوبگرانه و اعتراض‌آمیز افزایش یافته است. پژوهشگران مذکور براساس یافته‌های مطالعاتی خویش نتیجه گرفته‌اند که در دهه پیش‌رو، یعنی از سال ۲۰۱۵ تا ۲۰۲۵ میلادی، همچنان بر شدت بحران‌های امنیتی و اعتراضات سیاسی و مدنی شهروندان کشورهای مختلف افزوده خواهد شد. شدت این کنش‌های جمعی در کشورهای در حال توسعه آن‌چنان افزایش خواهد یافت که ممکن است موجب تغییر نظام‌های سیاسی آن کشورها شود. (معاونت اجتماعی، ۱۳۹۵: ۳۱). چنین ادعایی مورد تأیید محققان دیگری نیز قرار گرفته است. برای مثال، یال و دیگران (۲۰۱۰) در پژوهشی با عنوان «نافرمانی‌های مدنی؛ چالش اصلی پیش روی کشورهای در حال توسعه» نشان داده‌اند که عواملی نظیر «فرایند جهانی شدن»، «دسترسی همگان به فضای سایبر»، «افزایش شمار دانش‌آموختگان» و «افزایش روزافزون طبقه متوسط» به صورت مستمر مطالبات سیاسی و مدنی شهروندان جوامع در حال توسعه را فزونی می‌بخشد و تلاش برای دستیابی به این مطالبات، آنان را با حکومت‌های خویش درگیر می‌سازد. البته این محققان بر این واقعیت نیز تأکید می‌ورزند که نظام‌های سیاسی هوشمند با برآوردهای به موقع و مدیریت افکار عمومی می‌توانند مانع بروز بحران و یا تقلیل دامنه تأثیر آن در صورت وقوع شوند. آنان به ویژه بر راهبردهای نوین پلیسی در مدیریت کنش‌های جمعی اعتراض‌آمیز تأکید می‌ورزند و البته ایران نیز از این قاعده مستثنی نیست (کریمی خوزانی، غفاری و فراهانی، ۱۳۹۷: ۱۲).

پویش‌ها، کارزارها و یا کمپین‌ها ابزار اجتماعی هدفمندی هستند که هریک به منظوری خاص طراحی و اجرا می‌شوند. اخیراً گروه‌های اجتماعی در کشور ما به وفور از این ابزار و این امکان برای تحقق خواسته‌های مدنی خود استفاده می‌کنند؛ گاهی برای اعتراض به

یک معضل، گاه برای مشارکت‌گیری از مردم برای حل یک مشکل، گاه برای ترویج یک رفتار خاص و همچنین، شایعه‌پراکنی، هرزنویسی، هرزگردی، ایجاد نافرمانی مدنی، برقراری روابط با جنس مخالف، دعوت به باورهای دروغین، تضعیف قانون‌پذیری، روابط غیرمنطقی و فرارناشویی و... مورد استفاده قرار می‌گیرند.

امروزه، پلیس و به ویژه پلیس اطلاعات اگرچه سعی می‌کند با مدنظر قرار دادن رویکرد جامعه‌محوری، مؤلفه‌های مدیریتی جدیدی را برای کنترل و مدیریت کنش‌های اعتراضی مورد توجه قرار دهد (عزیزآبادی، ۲۰۱۶: ۲۱)، ولی با این حال، چالش‌هایی را برای پلیس به همراه دارد؛ زیرا یکی از پرحاشیه‌ترین موارد مرتبط با انجام وظایف پلیس در خیابان، استفاده از اجبار برای کنترل امنیت و حفظ نظم در اجتماع است. به همین دلیل، امروزه در فعالیت‌های روزمره پلیس سیاست‌ها و استانداردهایی برای توسل به اجبار تعریف می‌شود که معمولاً مورد نقد و بررسی گسترده نیز قرار می‌گیرند. در این میان، قوه قهریه در مقابل تظاهرات و ازدحاماتی که در فکر استفاده از زور نیستند و واکنش‌هایی صلح‌آمیز بروز می‌دهند، یکی از مسائل پلیس است.

در این میان، عملیات روانی می‌تواند کارایی و اثربخشی مدیریت پلیس را در کنترل ازدحامات اعتراض‌آمیز ارتقا دهد، لکن برخی تاکتیک‌های مورد استفاده در عملیات روانی هم‌چون فریب، ارعاب و... از منظر اخلاقی دارای ابهاماتی است که می‌تواند چهره پلیس را در بلندمدت و با مشخص شدن استفاده از چنین شیوه‌هایی خدشه‌دار کند. دیگر اینکه صبغه نظامی عملیات روانی باعث می‌شود بیشتر در بحران‌های امنیتی مناسب باشد. بحران‌های غیرامنیتی از منظر کارکردی و ماهوی با بحران‌های امنیتی متفاوت هستند؛ به همین دلیل، عملیات روانی به آن شکل و شیوه‌های که مورد توجه نهادهای امنیتی (همچون وزارت اطلاعات و...) در مواجهه با بحران‌های امنیتی است، نمی‌تواند مورد توجه پلیس در مدیریت و کنترل بحران‌های غیرامنیتی باشد. از این رو، شاید در به‌کارگیری و استفاده از تاکتیک‌های عملیات روانی بین کارکنان سطوح مختلف پلیس هماهنگی و اجماع وجود نداشته باشد (احمدی، ۲۰۱۳: ۴۲). عملیات روانی برای تحت تأثیر قرار دادن مخاطبان خارجی است، پس اگر این‌گونه عملیات بخواهد در جامعه توسط پلیس در بحران‌های اجتماعی همچون ازدحامات اعتراض‌آمیز به‌کارگیری شود، ابهام و سؤالی که مطرح می‌شود این است: آیا مخاطبان عملیات روانی می‌توانند، شهروندان و هم‌وطنان مأموران پلیس باشند؟ زیرا منظور

از عملیات روانی چون افشاگری، تفرقه، اعتراف‌گیری، انتشار شایعه، ارعاب و فریب است. اگرچه پلیس معمولاً در قالب اثربخشی و کارایی خود و در راستای نتیجه‌گرایی اخلاقی به این مفهوم نگاه می‌کند، ولی از منظر وظیفه‌شناسی اخلاقی و لزوم استفاده از روش‌های عادلانه، به کارگیری عملیات روانی در عرصه مدیریت پلیسی در اجتماع سؤال‌برانگیز است و با تعریف پلیس اسلامی به عنوان یکی از ابزارهای حکومتی نظام انقلابی تمدن‌ساز هم‌خوانی ندارد.

- الزامات پلیس اطلاعات در شناخت علم ژنتیک و جرایم نوپدید متأثر از آن: طی سال‌های اخیر، انقلاب ایجادشده در تشخیص و درمان بسیاری از بیماری‌ها و نقایص با استفاده از پیشرفت‌های علم ژنتیک فراتر از تصور انسان بوده و دریچه فرصت‌های تازه‌ای را به روی دانشمندان، پزشکان و سایر افراد حرفه‌ای برای کمک به ارتقای سلامت در جوامع باز کرده است (استاین، ۲۰۰۹: ۲۶). اما همان‌طور که دکتر کولینز، رئیس مؤسسه ملی تحقیقات ژنوم انسانی، بیان کرده است «باز بودن این دریچه فرصت‌ها تا بی‌نهایت نخواهد پایید»؛ زیرا این انقلاب با خود، چالش‌های اجتماعی و اخلاقی نیز به همراه دارد که مستلزم توجهات ویژه‌ای است. از آنجا که بسیاری از این چالش‌ها مربوط به آینده بوده هنوز قابل شناسایی دقیق نیستند، موضوعاتی که امروز با آنها مواجه شده و آنها را شناخته‌ایم، تنها نمایانگر بخشی آشکار از یک کوه یخ است (کالینز، ۲۰۰۰: ۱۵۳).

یکی از این چالش‌های اخلاقی بسیار مهم مسئله حفظ حریم ژنتیکی افراد است که به دلیل تأثیرگذاری زیاد در بیمار و اعضای خانواده مباحث زیادی را به خود اختصاص داده است. با تمرکز اطلاعات پزشکی و امکان دسترسی به این اطلاعات از طریق رایانه، نگرانی دسترسی به اطلاعات ژنتیکی پیش‌روی پژوهشگران و دست‌اندرکاران این حوزه قرار گرفته است. از همین رو امروزه در سرتاسر دنیا چگونگی جمع‌آوری و حفاظت از این اطلاعات مهم‌ترین مسئله‌ای است که برای پیشگیری از استفاده نادرست آن توسط افراد، سازمان‌ها و دولت‌ها بایستی مد نظر قرار گیرد (جنکینز، ۲۰۱۶: ۶۷).

یکی دیگر از این چالش‌های اخلاقی مسئله شبیه‌سازی انسان و «کلونینگ» است. کلونینگ در علم زیست‌شناسی عبارت است از «تکثیر موجود زنده بدون آمیزش جنسی» و فعلاً به عمل کاشت جنینی در رحم اطلاق می‌شود که ابتدا در آزمایشگاه تولید شده باشد. به

عبارتی، کلونینگ تهیه يك كپی از انسان یا حیوان است که با جایگزین کردن هسته سلول‌های فرد مرجع و تکثیر آن سبب تولید يك فرد که دقیقاً کپی فرد اول است، می‌شود. فرایند آن به این ترتیب است که محققان ابتدا هسته‌های يك تخمک را با DNA سلول‌های دیگر جایگزین می‌کنند، سپس تخمک بازسازی‌شده را در آزمایشگاه مورد مراقبت قرار می‌دهند تا تقسیم شده، به جنین تبدیل شود. چنانچه جنین مزبور در رحم کاشته شود و از آن انسانی به وجود آید، شبیه‌سازی مولد انسان صورت گرفته است. از دیدگاه فقهای اسلامی شبیه‌سازی انسان حرام است و دلایل متعددی علیه آن اقامه کرده‌اند. از این دیدگاه، آن‌ها شبیه‌سازی انسان را به دلایل فقهی، اخلاقی، اجتماعی، روانشناختی و دلایل دیگر علمی حرام اعلام کرده‌اند. آن‌ها شبیه‌سازی انسان را به عنوان ابزاری برای تضعیف اعتقادات مذهبی، دخالت در آفرینش خداوند، هتک حرمت انسان، آشفتگی زندگی خانوادگی و گسست در نسب انسانی قلمداد کرده‌اند. بنابراین، مسیحیت کاتولیک و مسلمانان شبیه‌سازی را به مثابه تولد انسان نامشروع می‌دانند. اگرچه هنوز جزئیات این مسئله برای جهانیان و آینده آن روشن نیست، در عین حال، افراد و گروه‌های بسیاری در سراسر دنیا با مطالعات مستمر، پیگیر تبیین این پدیده نوین از ابعاد گوناگون می‌باشند و در داخل کشور نیز این مسئله از نظر فقهی با عکس‌العمل‌های متفاوت روبه‌رو شده است (طاهری، ۱۳۹۲: ۷۹).

اما الزامات و چالش اصلی آن در حوزه امنیتی و انتظامی حضور اқشار مختلف در این عرصه با هدف تجاری کردن این علم و همچنین دستیابی گروه‌های مختلف، به ویژه باندهای تبهکار به اطلاعات ژنتیکی افراد است که می‌تواند چالش‌های جدی در حوزه جرایم و امنیت عمومی ایجاد کند. لذا با توجه به اینکه قرن حاضر را قرن ژنتیک و علم زیست‌شناسی نامیده‌اند، باید منتظر تحولاتی شگرف در سال‌های آتی در این حوزه باشیم. همچنان که عصر ارتباطات و اطلاعات با گسترش فن‌آوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی زمینه‌ای برای ایجاد جرایم نوین و سوءاستفاده افراد متعدد از این فن‌آوری‌ها ایجاد کرد و مسائل، چالش‌ها و تهدیدات متعددی را در حوزه امنیتی و انتظامی به وجود آورد، عصر ژنتیک نیز چالش‌های امنیتی متفاوتی را با خود به همراه خواهد داشت که می‌تواند در تحقق نظام انقلابی تمدن‌ساز مشکلاتی فراهم آورد.

د) فرقه‌گرایی و تحریکات عرفان‌های نوظهور و نحوه برخورد با آنها

امروزه شناخت وضعیت بحران‌های اقتصادی، سیاسی و اجتماعی که جامعه با آن دست به‌گریبان است، از جمله مسائلی است که نظام تصمیم‌سازی و مدیریت ارشد کشور باید بدان توجهی خاص داشته باشند. در این میان، یکی از تهدیدهای نرم‌افزاری که می‌تواند بنیان‌های هویتی جامعه و بالتبع چارچوب‌های وحدت ملی را تضعیف کند، افزایش مصادیق بروز اختلافات فرقه‌ای و مسلکی است، که مقابله با آن مستلزم تعامل و هم‌اندیشی ساختارهای متعدد در جامعه است. واقعیت این است که ما در کشورمان از منبع و سرچشمه‌ای غنی و جوشان به نام «هویت ایرانی - اسلامی» برخورداریم که به مثابه یک محور اصلی، تمام آحاد جامعه را گرد هم جمع نموده، بین آنها پیوند برقرار کرده و به آنان وحدت بخشیده است. با وجود این، با توجه به بافت جمعیتی، فرهنگی، قومی و مذهبی کشور، در می‌یابیم که در درون این بافت‌های متنوع و پیچیده، پتانسیل‌های تضعیف‌کننده‌ای نیز وجود دارد که به علت کثرت و تنوع اقوام، گروه‌ها و مذاهب و تمایزات فرهنگی و اجتماعی آنها که با نقش آفرینی بازیگران خارجی، در بعد سازگاری و انطباق هویت این اقوام و گروه‌ها با هویت ملی مشکلاتی بوجود می‌آید و در نتیجه، در زمینه «اراده با هم زیستن» می‌تواند مشکلاتی ایجاد کند (کریمایی، ۱۳۹۴).

افزایش اخبار در رسانه‌ها و سایت‌های مختلف ضد نظام، افزایش تجمعات غیرقانونی در چند سال گذشته و خودسوزی افراد به عنوان اعتراض، از نمونه اقدامات این فرقه‌هاست. بررسی‌ها نشان می‌دهد طی سه سال گذشته، آمار تجمعات و اعتراضات فرقه‌ها نسبت به گذشته افزایش زیادی داشته است، در سایت‌های غیرمجاز فراخوان و تبلیغات علیه نظام با منشاء تحریک خارجی گسترش پیدا کرده است. اتفاقات و رویدادهای اخیر و تجمعات غیرقانونی از جمله مواردی هستند که می‌توانند امنیت کشور را خدشه‌دار کنند. در چنین وضعیتی، معمولاً کارآمدی دستگاه‌های حکومتی کاهش می‌یابد؛ فعالیت‌های اقتصادی مختل می‌شود؛ احتمال خشونت‌های سیاسی بالا می‌رود؛ واگرایی‌های داخلی و مداخلات خارجی افزایش می‌یابد؛ امنیت روانی و اجتماعی تضعیف می‌شود و زمینه برای دگرگونی‌های غیرمترقبه فراهم می‌شود. چگونگی برخورد با این پدیده، یکی از الزامات و چالش‌های اساسی جامعه اطلاعاتی در تحقق نظام انقلابی تمدن‌ساز و جامعه اسلامی است؛ زیرا به دلایل مختلف از جمله تفسیرهای نوین و متأثر از گفتمان روشنگری، روان‌شناسی رهبران و پیروان و از همه مهم‌تر انگیزه‌ها و دخالت‌های دولت‌ها و نیروهای سیاسی مذهب و فرق مذهبی یا شبه‌مذهبی به بازیگرانی جدی در عرصه اجتماعات تبدیل شده‌اند. (شاگری، ۱۳۹۸).

ه) الزامات حقوق متقابل مردم و نیروی انتظامی

نیروی انتظامی یکی از نهادهای مهم و محوری در سطح جامعه تلقی می‌شود. این نهاد مجری قواعد و برقرارکننده نظم و امنیت اجتماعی بوده، پیوسته در ارتباط و تعامل با مردم است. تعامل بین نیروهای پلیس و افراد جامعه نیاز به اعتماد متقابل را دوچندان می‌سازد. یکی از مهم‌ترین حقوق متقابل مردم و نیروی انتظامی آن است که حق اعتماد مردم به پلیس و حق حمایت مردم از پلیس رعایت شود. با توجه به دغدغه‌های مربوط به حفظ نظم و کنترل اجتماعی در جامعه مدرن، اعتماد عموم مردم به پلیس از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. نیروی انتظامی نهاد اجتماعی مهمی محسوب می‌شود، زیرا پلیس دارای اختیار اعمال اقتدار است و می‌تواند در مواجهه با شهروندان از اجبار استفاده کند. از این رو، اعتماد عمومی برای پلیس اهمیت دارد؛ زیرا پلیس باید بتواند برای رفتارهای خود از شهروندان مشروعیت کسب کند. بنابراین، نیروی انتظامی برای انجام دادن وظایف خود به صورت مؤثر و کارآمد، نیاز دارد که رابطه‌ای مطمئن با شهروندان داشته باشد. رهبر معظم انقلاب اسلامی امام خامنه‌ای (مدظله العالی) در مورد خواسته و توقع مردم از پلیس می‌فرماید: «مردم می‌خواهند نیروی انتظامی مودب و اهل بیان و تفاهم با مردم باشد. از مصادیق ادب و احترام، رعایت حرمت و احترام از سوی مأموران پلیس است.»

اما در مقابل، باید حق حمایت مردم و سایر دستگاه‌های نظارتی و اجرایی از پلیس نیز مد نظر قرار گیرد. یکی از چالش‌های اساسی پلیس در دهه‌های اخیر، توجه یک طرفه به حق اعتماد مردم به پلیس در قالب حقوق شهروندی، پلیس مردمی، پلیس جامعه‌محور و... بدون توجه به اهمیت حوزه حمایت مردم و سایر سازمان‌ها از پلیس بوده است؛ زیرا به‌رغم گستردگی وظایف پلیس در تمام حوزه‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اخلاقی و... و نیز افزایش حجم‌های متعدد دشمن به ناجا از طریق پوی‌های مختلف اعتراضی، انعکاس سانسور شده عملکرد مأموران در فضای مجازی و موضع‌گیری‌های تند علیه ناجا، به ویژه در حوزه امنیت اخلاقی و برخورد پلیس با مظاهر ترویج فساد، فرهنگ منحط غربی و یا کنترل تجمعات اعتراضی در قالب نافرمانی مدنی، کارگری، فرهنگیان، مالباختگان مؤسسات مالی و... موضوع حمایت از پلیس و عملکرد آن کم‌رنگ شده و به حاشیه رفته است. این امر موجب تضعیف اقتدار ناجا و از طرفی، دل‌سردی برخی از کارکنان سختکوش این سازمان خواهد شد.

در این زمینه می‌توان به نوسانات منزلت شغلی و اجتماعی پلیس اشاره کرد؛ تحقیقات صورت‌گرفته نشان می‌دهد، هنوز منزلت شغلی و اجتماعی پلیس به حد مطلوب نرسیده است برابر بررسی‌های صورت‌گرفته در مورد منزلت شغلی و اجتماعی پلیس در سال ۸۸ که نتایج آن در مقاله «بررسی منزلت شغلی و اجتماعی پلیس ایران و عوامل مؤثر بر آن» منتشر شده است؛ روند منزلت شغلی پلیس در ایران در سال ۷۴ برابر ۷۰/۴۵ و در سال ۸۴ برابر ۶۴/۴۲ امتیاز بوده است. بنابراین، به استناد این مقاله منزلت شغلی پلیس در ایران، طی دو دهه روند مناسبی نداشته است. همچنین براساس نتایج تحقیق سه تن از محققان (الیاسی و رادان، ۱۳۸۶؛ کولیوند ۱۳۸۴؛ علی‌زاده و رضایی ۱۳۸۶)، به طور کلی منزلت اجتماعی پلیس همانند منزلت شغلی‌اش در سطح متوسط و حدود ۵۰ امتیاز است و همانند منزلت شغلی روند نزولی را طی کرده است. بنابراین باید مسئولان از این قشر فداکار حمایت بیشتری کنند. با توجه به اینکه یکی از مؤلفه‌های اصلی تحقق نظام انقلابی تمدن‌ساز ایجاد امنیت اجتماعی و اخلاقی در جامعه و برخورد با اقدامات ضدارزشی افراد و گروه‌های خاص است، حمایت از پلیس و عملکرد آن در این راستا ضروری است.

نتیجه‌گیری

امروزه جهان اسلام به واسطه بیداری ملت‌های مسلمان و رویکرد مسلمانان به ارزش‌ها و احکام الهی اسلام، در صدد برقراری نظامی نوین در جوامع اسلامی و بنای تمدنی جدید در سایه حاکمیت قوانین لغزش‌ناپذیر الهی است. امروز مسلمانان جهان، خسته و مأیوس از اندیشه‌های انسان‌محور و ارزش‌های غربی که نتوانسته به نیازهای وجودی انسان و به سؤالات او درباره جهان هستی و فلسفه وجودی‌اش پاسخ درست بدهد، بار دیگر به ارزش‌ها و احکام الهی رو کرده‌اند. حتی در سطح جهانی نیز مقارن با انقلاب اسلامی ایران، دین بار دیگر به عنوان یکی از مؤلفه‌های تأثیرگذار مطرح شد. اکنون تمدن عظیم اسلامی، برگ دیگری از توانایی‌های ذاتی خود را رو کرده است. رهبر معظم انقلاب نیز به پشتوانه ثمرات بی‌نظیر انقلاب اسلامی در بیانیه مهم گام دوم انقلاب، به ورود انقلاب اسلامی ایران به دومین مرحله خودسازی، جامعه‌پردازی و تمدن‌سازی اشاره و بر لزوم نزدیک کردن انقلاب به آرمان بزرگش، یعنی ایجاد تمدن نوین اسلامی تأکید می‌کنند.

رهبر معظم انقلاب، تمدن‌سازی اسلامی را مستلزم طی شدن مراحل می‌دانند و به فرایند

شکل‌گیری تمدن اسلامی اشاره می‌کنند. «ایجاد انقلاب اسلامی، ایجاد نظام اسلامی، ایجاد دولت اسلامی، ایجاد کشور و جامعه اسلامی و ایجاد تمدن اسلامی» فرایندی است که برای شکل‌گیری تمدن اسلامی باید طی شود.

با توجه به موارد گفته شده، یکی از نیازها و بایدهای برپایی تمدن اسلامی نقش جامعه اطلاعاتی در تشکیل تمدن نوین اسلامی است؛ زیرا یکی از ویژگی‌های کلی دستاوردهای تمدن اسلامی پیشرفت در زمینه امنیت، آسایش، رفاه و همزیستی مهربانانه مردم است که در این میان، نقش پلیس امنیت عمومی پررنگ‌تر از سایر نیروهاست.

این ویژگی خاص مأموریت پلیس امنیت، الزامات و نیز چالش‌ها و موانع متعددی را متوجه این سازمان می‌کند. از اواسط دهه ۵۰، سیر شتابان و مستمر ظهور فناوری‌های نوین، تمامی سازمان‌ها را به نحوروزافزونی با چالش‌های متنوع، غیرمنتظره و گسترده مواجه ساخته است. با نزدیک شدن به سال‌های پایانی قرن بیستم و ورود به قرن جدید سرعت این تغییرات شدیدتر شده است، به گونه‌ای که بسیاری از سازمان‌ها با نوعی سردرگمی در چگونگی مقابله با محیط در حال تغییر روبه‌رو هستند. تواتر فزاینده این تغییرات در کنار آهنگ گسترش آنها موجب شده است تا واکنش در مقابل این تغییرات بسیار دشوار باشد و منابع زیادی را برای دادن پاسخ مناسب طلب کند.

با توجه به صدور بیانیه گام دوم انقلاب از سوی امام خامنه‌ای (دامت برکاته) و تأکید بر اینکه «بزرگ‌ترین وظیفه نیروی انتظامی، حفظ ارزش‌هاست»، لذا نیروی انتظامی و بالطبع پلیس اطلاعات نیز در راستای محقق کردن اهداف گام دوم انقلاب با چالش‌ها و محیط‌های متلاطم و پیچیده‌ای روبه‌روست که شناسایی و ارائه راهکارهایی در راستای تبدیل کردن این چالش‌ها به فرصت ضروری است. برابر یافته‌های این مطالعه، مهم‌ترین الزامات، چالش‌ها و موانع پیش‌روی پلیس اطلاعات و امنیت عمومی در راستای محقق کردن جامعه اسلامی، «چالش پلیس در حوزه فضای مجازی، گسترش کنش‌های جمعی اعتراض‌آمیز و نحوه برخورد با آن، گسترش علم ژنتیک و ظهور جرایم نوپدید در قرن حاضر، فرقه‌گرایی و تحرکات عرفان‌های نوظهور و نحوه برخورد با آنها و چالش حقوق متقابل مردم و نیروی انتظامی است.

پیشنهادها و راهکارهای عملی

۱. مشخص کردن تاکتیک‌ها و شیوه‌های عملیات روانی که در بحران‌های غیرامنیتی برای پلیس اطلاعات قابل استفاده است، با نگرش ترکیبی در هدف و وسیله که رویکرد اخلاق خنثی نیز نامیده می‌شود؛
۲. سرمایه‌گذاری در فن‌آوری‌های نوین، به ویژه در حوزه‌های ارتباطی و اطلاعاتی به منظور پیشگیری از بحران‌های اجتماعی؛
۳. ورود پلیس اطلاعات به عرصه‌های دانش نو، به ویژه علم ژنتیک و زیست‌شناسی؛
۴. آشنایی با شیوه‌های جدید بی‌ثباتی سیاسی و بحران‌ها، از جمله نافرمانی مدنی و...؛
۵. پیگیری تصویب قوانین مدون در مورد جرائم حوزه علم ژنتیک، از جمله شبیه‌سازی، فروش اطلاعات ژنتیک افراد و...؛
۶. شناسایی و برخورد با کانال‌های ترویج شرارت و خشونت و فروشندگان سلاح‌های گرم و سرد در سطح فضای مجازی؛
۷. فیلتر کردن کانال و سایت‌های مروج خشونت و شرارت از طریق دستگاه‌های متولی؛
۸. برگزاری دوره‌های آموزشی مهارتی و آشنایی بیشتر با فناوری‌های جدید به تفکیک وظایف و مسئولیت‌های کارکنان؛
۹. تلاش در جهت کاهش واگرایی از حاکمیت و تقویت هم‌گرایی از طریق اشاعه هویت ملی (ایرانی - اسلامی) به منظور تقابل با اقدامات تفرقه‌افکنانه دشمنان نظام؛

منابع و مأخذ

منابع فارسی

- قرآن کریم

- اسماعیلی، حبیبه (۱۳۹۰)، «ظهور سرمایه‌گذاری‌های جدید و چالش‌های پلیس»، فصلنامه دانش انتظامی آذربایجان شرقی، س ۱، ش ۲، پاییز.
- انصاری، ولی‌الله (۱۳۹۱)، حقوق تحقیقات جنایی، تهران: انتشارات سمت.
- آدینه ند، سلمان و غنی فتحی، طارق (۱۳۹۴)، «حقوق متقابل مردم و نیروی انتظامی؛ چالش‌ها و راهکارها، فصلنامه مطالعات علوم اجتماعی، دوره ۱، ش ۱، زمستان.
- آنسف، اچ. ایگور و مک دانل، ادوارد جی (۱۸۱۱)، استقرار مدیریت استراتژیک، ترجمه عبدالله زندیه، تهران: انتشارات سمت.
- بولتن تحلیلی - اجتماعی (۱۳۹۵)، «درآمدی بر کنش‌های جمعی اعتراض‌آمیز در فضای مجازی، معاونت اجتماعی انتظامی، استان کرمانشاه.
- پلیس فتای استان کرمانشاه (۱۳۹۸)، گزارش وضعیت جرایم در فضای مجازی و راهکارهای مقابله‌ای».
- جزینی علی‌رضا (۱۳۹۲)، سازمان و وظایف یگان‌های انتظامی، معاونت تربیت و آموزش ناجا.
- جلوداریان، امید (۱۳۹۷)، «تمدن‌سازی نوین اسلامی در نگاه رهبر معظم انقلاب»، وب‌سایت خبرگزاری صدا و سیما (سرویس پژوهش).
- جولایی، سودابه و علی متولی‌زاده اردکانی (۱۳۸۷)، «ژنتیک و موضوعات اخلاقی آن»، فصلنامه اخلاق پزشکی، س ۲، ش ۴، تابستان.
- ذوعلم، علی (۱۳۸۴)، «تأملی در مفهوم چالش»، ماهنامه اندیشه، تاریخ سیاسی ایران معاصر، س ۴، ش ۳۶.
- رجبی، هادی (۱۳۸۸)، «چالش‌های امنیتی در عصر جهانی شدن»، فصلنامه نظم و امنیت انتظامی، ش ۲، س ۲.
- شاکری، ابوالحسن (۱۳۸۹)، قوه قضائیه و پیشگیری از وقوع جرم، مجموعه مقالات همایش علمی - کاربردی پیشگیری از جرم.
- شاکری، معصومه (۱۳۹۸)، بررسی تأثیر فرقه‌گرایی مذهبی بر نظم و ثبات سیاسی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه.
- طاهری، فاطمه (۱۳۹۲)، «جنبه‌های اخلاقی، حقوقی و فقهی شبیه‌سازی انسان»، فصلنامه اخلاق پزشکی، س ۷، ش ۲۴.

- کرمی، رضا و محمدجواد علیزاده، (۱۳۹۱)، «چالش‌های محیط امنیتی جمهوری اسلامی ایران از منظر مجموعه‌های امنیتی پیرامون»، فصلنامه علمی - پژوهشی امنیت‌پژوهی، س ۱۱، ش ۴.
- کریمی خوزانی، علی، غلامرضا غفاری، و فاطمه عزیزآبادی فراهانی (۱۳۹۷)، «چالش‌ها و راهکارهای اخلاقی پلیس در مدیریت ازدحام‌های اعتراض‌آمیز»، فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، س ۱۳، ش ۱.
- محمدنسل، غلامرضا (۱۳۸۹)، «پیشگیری اجتماعی و وضعی از جرم»، فصلنامه دانش حفاظتی و امنیتی، س ۲، ش ۵.
- معاف، علیرضا (۱۳۹۵)، هم‌زمانی خیزش اربعینی شیعیان باده چهارم انقلاب اسلامی، وبلاگ شخصی.

منابع انگلیسی

- Ahmadi MH, Alvand M, Shamsaii M. (2013). Relation between Social education & urban disquiet. Quarterly of Human Resources Management & Development; 8(29): 27-54.
- Azizabadi Farahani F, Karimi Khzani A. (2016). Reinforcement of Feminine cultural values in Management of Confusions (focused by sociocentrism approach). Woman Police Studies; (25): 18-32.
- Stain, C.K. genetic information: Ethics, privacy and security issues. Encyclopedia of Espionage, Intelligence, and Security. Available online at: <http://www. espionageinfo. com/Fo-Gs/Genetic-Information-Ethics-Privacy-and-Security-Issues.html> retrieved 2009/01/13.
- Collins, F. (2000 Oct.) PCRC hosts genetics workshop. Research News & Opportunities in Science and Theology, 1(2), 5.
- Jenkins, J. Ethics: Ethical implications of Genetic Information. The Online Journal of Issues of Nursing. American Nurses Association. Available online at: geneticalliance.org.

